

Mevrouw Binee

Gijsje Binee-den Riet (1911) is een pittige dame. Ze oogt fragiel, maar achter haar verschijning zit een sterke, onafhankelijke, zorgzame vrouw met humor en het hart op de tong. Ze is ruim een halve eeuw weduwe, moeder van een dochter (1940) en een zoon (1945), oma van zes kleinkinderen en overgrootmoeder van acht achterkleinkinderen. Ze leeft bij de dag en van zeuren houdt ze niet.

“Als vijfde kind in een gezin van tien, waarvan er één is gestorven bij de geboorte, kwam ik in Gouda ter wereld. Een warm gezin met een katholieke vader en een protestantse moeder. Het spreekwoord: “twee geloven op één kussen, daar slaapt de duivel tussen” is nooit van toepassing geweest bij ons thuis. Vader en moeder werkten hard en waren lief en zorgzaam voor elkaar en voor ons. Mijn oudere broers en zussen zijn katholiek gedoopt, de rest niet. Waarom is mij een raadsel. Vroeger werd er nooit veel gepraat over persoonlijke zaken, maar ik voel mijzelf net zo verbonden met het katholieke geloof als de rest van het gezin.

Ik ben naar mijn oom Gijsbertus vernoemd. Zelf vind ik Gijsberta zo gek nog niet, maar Gijsje wel, vandaar dat ik mezelf Ger liet noemen.

Mijn vader was arbeider, hij bracht iedere week zijn loon contant mee naar huis, waar mijn moeder met smart op wachtte. Ze had het geld hard nodig, want het leven was duur: kolen voor de kachels, voedsel, kleding, er heersten woekerprijzen. Het lukte iedere week weer, mijn vader werkte hard om zijn gezin te onderhouden en mijn moeder was zuinig.

Mensen zonder werk kregen steun, een schamele uitkering, en moesten twee keer per dag stempelen. Dan stonden ze in een lange rij te wachten, dus iedereen kon zien wie er geen baan had. Daar wilde je niet graag bij horen. Alle mensen met een fiets, dat waren er heel wat, want veel auto's waren er nog niet in die tijd, moesten een fietsplaatje kopen. Als je een uitkering had, kreeg je een fietsplaatje

van de gemeente, met een gat erin. Dan konden ze weer zien dat je geen werk had.

Mijn ouders waren streng, maar rechtvaardig. Ik heb een fijne jeugd gehad. Vooral aan de zaterdagavonden heb ik mooie herinneringen. Overdag werd het hele huis op z'n kop gezet, alles werd gepoetst, kleden geklopt en de stoep geveegd, tot alles glom. Onze nachtkleding was gewassen en in de stijfjel gezet, terwijl de kinderen in de tobbe werden opgepoetst met groene zeep. Op zaterdag aten we altijd rijstebrij met een kuiltje bruine suiker, heerlijk vond ik dat. Het eten voor zondag werd alvast opgezet, en de geur van gebraden vlees en stoofperen hing in huis. Dat geborgen gevoel, het samenzijn in de huiskamer op die zaterdagavonden, vergeet ik nooit meer. Televisie was er niet in die tijd, we hadden een klein orgel, waar mijn vader op speelde, en wij, met rode appelwangetjes, zongen dan liedjes.

Ik bezocht de openbare lagere school tot mijn twaalfde jaar, daarna zou ik gaan werken. Meisjes mochten zelden doorleren in die tijd, ze zouden toch gaan trouwen en een gezin stichten. Er was net een nieuwe arbeidswet ingegaan die voorschreef dat kinderen onder de veertien jaar geen arbeid meer mochten verrichten. Toen werd ik alsnog twee jaar naar school gestuurd, de 'kopschool' genoemd. Ik was er trots op dat ik naar school mocht, maar snapte niet veel van algebra en meetkunde. Op mijn veertiende ging ik bij een apotheek werken; het begon met vieze klusjes, zoals het schoonmaken van de glazen flessen waar levertraan in verkocht werd voor vijf cent. Al gauw deed ik boodschappen en hielp in de huishouding bij het apothekersgezin. Ik verdiende een rijksdaalder in de week, daarvan mocht ik tien cent zelf houden, die maakte ik op in de snoepwinkel om de hoek. In die periode werd mijn moeder ziek, ze had maagkanker, maar dat werd ons niet verteld.

Het huishouden werd te zwaar voor haar, dus namen de kinderen wat taken over. Er was geen stofzuiger, dus gaf ze me aanwijzingen hoe ik de vloer moest vegen en dweilen. Ik zie haar nog zitten bij de kachel, in elkaar gedoken, haar gezicht in een grimas tegen de pijn. Een paar dagen later was ze ineens overleden. Ik miste haar heel

erg, maar herinneringen aan de tijd zijn vaag, omdat ik toen al mijn gevoelens weg stopte.

Mijn oudste broer was al een paar jaar het huis uit, met zijn vrouw kwam hij terug naar huis om voor ons gezin te zorgen. Ze waren niet altijd lief, maar we hielden keurig onze mond, en deden de dingen die van ons verwacht werden. Zo hoorde dat.

De sfeer was veranderd thuis, mijn vader ging nog meer werken, ik trok me terug, was niet meer het vrolijke meisje van voor die tijd. Gelukkig was ik veel bij het apothekersgezin, daar was ik de hele dag bezig.

Zes jaar later overleed mijn vader aan een longontsteking. Ik was twintig, en kon het niet meer opbrengen om thuis te blijven wonen. Ik heb een tijdje bij een vriendin gewoond, daarna kreeg ik een baan bij een notarisgezin, waar ik voor de kinderen zorgde, het huishouden deed en mijn eigen kamer kreeg. Een jaar later leerde ik Jo kennen, op de ijsbaan. Hij was twee jaar ouder en met een groepje vrienden aan het schaatsen. Een paar jongens kende ik al en we raakten aan de praat. Omdat ik bang was, pakte hij mijn hand en nam me mee het ijs op. Het was een gezellige middag, maar ik vond hem een beetje een stijve piet. Het heeft dan ook wel even geduurd voordat het iets werd tussen ons. We gingen af en toe uit, naar de bioscoop of dansen met een groepje vrienden. Na een tijdje werd ik aan zijn broer en zussen voorgesteld, zijn ouders waren ook overleden. Jo was een nakomertje, hij was grotendeels door zijn zussen opgevoed, zijn jongste zus was zeven jaar ouder. Het klikte niet zo tussen zijn familie en mij, ze zagen me als een indringster. Ik kwam uit een arbeidersgezin, zij hadden geen hogere opleiding genoten, maar hadden het wel hoog in hun bol. Mijn schoonzussen konden goed naaien, ze waren coupeuse van beroep, maar als ik een knoop aanzette, werd me heel fijntjes verteld dat ik dat toch zó goed kon. Ze vonden me ook te frivol; ik droeg make-up, sieraden, een strikje hier en een friemeltje daar. Dat deed ik al jaren. Bij ons thuis werd er gezegd dat ik te veel verf op mijn gezicht smeerde, maar ik vond het leuk. Jo vond het ook leuk. Hij was een knappe man en zelf ook netjes op zijn kleding. We zijn getrouwd toen

ik vierentwintig was. Ons huwelijk was goed, alleen hebben we niet veel tijd met elkaar door kunnen brengen, dat is jammer. Mijn man werkte veel, onze dochter werd geboren, de oorlog brak uit, en daarna werd hij ziek. Het was wel eens moeilijk, maar ook een mooie tijd. Ik trok veel met mijn nicht op. We gingen op de fiets tabak halen, die werd uit België gesmokkeld. De tabak maakten we nat, we maakten er doosjes van en die ruilden we weer voor voedsel. Ook zetten we lege melkflessen bij de boer, die haalden we later gevuld weer op, zetten we bij de kachel, zo werd het room, waar we weer boter van maakten. Heel inventief.

Toen ik hoogzwanger was van onze zoon kregen we te horen dat Jo kanker had. Hij heeft een lang ziekbed gehad. Op een middag ging ik bij hem zitten en vroeg wat hij graag zou willen. “Ik heb zo’n zin in kip”, zei hij. Ik ben naar de poelier gegaan, heb thuis een half haantje klaargemaakt, daarna wilde hij nog twee boterhammen met kaas. Het smaakte hem goed, dus ik dacht dat hij weer beter zou worden. Twee dagen later was hij overleden. Het was een schok, maar stilstaan bij mijn gevoel deed ik niet, je moet toch door. Ik was vierendertig, onze dochter zes en onze zoon zes maanden oud. De zorg voor de kinderen was het belangrijkste, en ik pakte alles aan om geld te verdienen. Ik leefde in een roes, was pedicure, had een eigen praktijk, maar kon dat niet meer combineren met de zorg voor mijn kinderen. Mijn zus woonde in Den Haag en zei dat ze voor een filiaal van Jamin een bedrijfsleidster zochten. Ik ben aangenomen, heb er met veel plezier gewerkt. Op den duur was het niet meer te combineren omdat we een eind uit de buurt woonden en de school van de kinderen nog verder weg lag. Dus toen ik de kans kreeg om bedrijfsleidster te worden in een bakkerij en we in de bedrijfswoning konden gaan wonen, heb ik dat gedaan. We hadden een winkelmeisje en zo kon ik meer bij de kinderen zijn. Ik zal het heus niet altijd goed gedaan hebben, ik was geen knuffelmoeder, maar ik deed wat ik kon. Ik ben een zorgzaam type, probeer altijd aan een ander te denken. Ik ben wel een flapuit, zeg wel eens iets waarvan ik later denk dat ik dat wel op een nettere manier had kunnen zeggen. Maar dan is het al te laat.

Na het overlijden van mijn man wilde het niet meer vlotten met de mannen. Er waren genoeg mannen die mij leuk vonden, maar ik was denk ik te hard voor mezelf, uit zelfbescherming. Dan zag ik een lange onderbroek onder zijn broekspijp uit komen, dan stelde ik me voor dat hij met een afgezakt kruis voor me stond. Nee, dank je wel! Ik kreeg nog één keer een relatie, dat is de miskleun van mijn leven geworden. We hebben nooit samengewoond, maar hij was veel bij ons. En bij andere vrouwen, bleek later. Dat moeten ze niet doen bij mij, dan is het over.

Ik hoefde ook niet zo nodig aan de man. Ik heb altijd een goed contact gehad met mijn familie en kennissen, ook toen mijn kinderen het huis uit waren. Je moet het leven zelf een beetje leuk maken. Ik ging naar de kaartclub, heb jarenlang gekegeld, was voorzitter van die club, ik ging uit met vriendinnen en vermaakte me prima.

Toen de kinderen getrouwd waren, heb ik gewerkt in andere filialen van de bakkerij. Tot mijn tweeënzestigste heb ik het daar prima naar mijn zin gehad.

Op mijn zeventigste ben ik verhuisd naar een aanleunwoning in Den Haag, tegen Wassenaar aan. Ik woonde in een heel mooie buurt, vlakbij het park, zo kon ik de hele dag naar mensen kijken. Op een gegeven moment kreeg ik darmkanker. Ik ben door mijn rug gegaan, belandde in een verpleegtehuis en daar vond ik het minder. Ik kon er ook niet blijven. Van de dokter mocht ik niet meer alleen blijven, dus moest er een oplossing komen. Mijn dochter woont in Culemborg, daar was ik al ingeschreven en kon ik een appartement in het verzorgingstehuis krijgen, waar ik nu sinds vier jaar naar alle tevredenheid woon.

Mijn dochter komt regelmatig hier, doet boodschappen voor me, we kletsen wat en gaan dan ieder weer onze eigen gang. Ik probeer zoveel mogelijk zelf te doen, lees en puzzel veel en kijk televisie om bij te blijven. Ook vind ik het leuk om de ervaringen van mijn kleinkinderen en achterkleinkinderen te volgen, wat zij allemaal mee maken vind ik heel interessant. Het is allemaal zo anders met computers en mobiele telefoons, maar het is goed dat het er is. Ik probeer betrokken te blijven bij wat er om me heen gebeurt.

Een paar jaar geleden heb ik, via mijn nicht in Gouda, weer contact gekregen met een jeugdvriendin, zij bleek in dezelfde flat als mijn nicht te wonen. Dat zijn leuke dingen, ook al zien we elkaar nu niet meer. We hebben allebei wat gebreken en dan gaat het niet meer zo gemakkelijk.

Het wonen hier bevalt me prima; ik ben vorig jaar nog naar een andere kamer verhuisd. Dat was een makkie voor mijn kinderen, de spullen hoefden alleen maar naar de overkant van de gang gebracht te worden. Maar ik wilde het graag, omdat ik nu een mooier uitzicht heb, op de bomen aan de overkant.

Mijn negentigste verjaardag werd groots gevierd. Mijn kinderen hadden mij als verrassing meegenomen voor een brunch bij van der Valk. Iedereen was er en het was een heel leuke dag. Wel ben ik steeds meer afgevallen in de loop der jaren. Zeven jaar geleden woog ik nog zevententachtig kilo, nu minder dan de helft. Ik heb een maagoperatie gehad en kan nog moeilijk slikken en niet alles eten. In het ziekenhuis in Venlo hebben ze me drie jaar geleden opgelapt. De lieve reacties van de mensen om me heen, ook van de pastoor en een medepatiënte, die mij een grote bos rozen kwam brengen, deden me goed.

Op mijn éénnegentigste kreeg ik een scootmobiel. Daarvoor moest ik mijn verkeerscertificaat halen, dus lessen nemen. Ik scheurde door de gang, maar reed nogal eens ergens tegenaan. Veel gebruikt heb ik dat ding eigenlijk niet.

Twee jaar geleden ben ik heel ziek geweest. Het werd zo erg dat mijn familie bij me kwam waken; de dokter heeft op een avond tegen ze gezegd dat ze maar afscheid van me moesten nemen, omdat ik de volgende ochtend niet zou halen. Ik ben heel ver weg geweest. Ik heb wel heerlijk gedroomd, moet ik zeggen: ik lag heel vredig op een kar, getrokken door paarden. Er was overal licht en ik voelde me weer jong, vrij en gezond. De volgende morgen ben ik weer gewoon wakker geworden. Het was mijn tijd blijkbaar nog niet. Ik schijn gezegd te hebben dat ik de kist in moest, en ik riep: “nee, ik ben niet katholiek!” Nou ja, daar weet ik dus niets meer van.

De laatste tijd kwakkel ik met mijn gezondheid; ik ben moe,

verzwakt, mijn lichaam wil niet meer. Maar ik geniet nog zo van de dagelijkse dingen. De zusters zorgen hier goed voor me, ik heb mijn familie en kennissen en iedere keer is er wel wat om naartoe te leven. Ik wil graag mee voor een korte vakantie op het schip van het Rode Kruis. Er is begeleiding, ook medisch en ik vind het een voorrecht dat ik mee mag. Dat zijn van die dingen waar ik me nu al op verheug, ook al is dit tripje even uitgesteld.

Twee jongere zussen en één broer van me zijn nog in leven, maar ik zie ze niet zo vaak meer. Dat is jammer, maar zo gaat het gewoon. Steeds meer mensen vallen weg als je zo oud wordt.

Hier in het huis heb ik ook zo mijn kennissen. 's Morgens om tien uur drinken we gezamenlijk koffie met het groepje rokers. Door de nieuwe wet mocht er eigenlijk niet meer gerookt worden in openbare ruimtes, maar het is geen doen om ons die gewoonte af te leren. Het sociale contact viel weg, iedereen ging naar zijn eigen kamer om te roken. Na een week mocht het gelukkig weer en nu zitten we hier weer lekker te paffen.

Iedere maandag ga ik beneden naar het kaartclubje, ik heb een cursus bloemschikken gedaan, alle feestdagen worden uitgebreid gevierd met extra lekker eten, en als ik me niet zo goed voel, blijf ik gewoon op mijn kamer.

Naar de gym ga ik niet, dat vind ik stom. Dan moet je met je armen en benen zwaaien, en ik beweeg al genoeg. Maar het is heel leuk dat er zoveel georganiseerd wordt. De sfeer is goed.

Als er mensen zeuren zeg ik meestal niks. Als ik het onterecht vind zeg ik er wel wat van, want iemand moet zich kunnen verweren als er over hem of haar gepraat wordt. Ik hou niet van roddelen.

's Morgens ontbijt ik altijd op mijn kamer, met een bord pap, om spierballen te krijgen, en een sigaret. Warm eten doe ik tussen de middag beneden met de medebewoners en 's avonds eet ik altijd brood op mijn kamer.

De zusters zijn lief, ze komen me wassen, ploffen gewoon op mijn bed als ik niet lekker ben en geven me medicijnen. Ik hou zelf bij welk pilletje ik wanneer moet innemen, daar ben ik heel precies in. Ik

schrijf alles op kladjes papier, anders kan ik het niet onthouden. De ene pil moet ik doorslikken, de andere fijn kauwen, dan krijg je net cement, na weer een andere mag ik een half uur niet liggen. Ik ben nog goed bij mijn hoofd, maar wil niets vergeten, dus schrijf ik alles op.

Ik heb heel veel spullen weggedaan in de loop der jaren, een mens heeft zoveel spullen. Mijn sieraden heb ik weggegeven, daar geef ik niks meer om op mijn leeftijd. Foto's heb ik nog wel, dat zijn mooie herinneringen. Kortom: ik roep niet iedere dag: 'Hoera!' maar heb het prima naar mijn zin. Als mijn lichaam en vooral mijn hoofd nog wil, blijf ik graag nog een poosje leven."

Een week na ons laatste gesprek gaat het niet goed met de gezondheid van mevrouw Binee. Ze belt me op en vraagt of ik wil komen. Als ik een kwartier later op haar bed zit zegt ze dat ze niet meer wil leven. Ze is op. Ik pak haar hand en ben even stil.

Na een tijdje hervat ze haar kracht, gaat overeind zitten en na een paar minuten lacht ze weer. Ze zegt dat ze niet ongezellig wil doen, loopt naar haar stoel en steekt stralend een sigaret op. Na een uur verlaat ik opgelucht haar kamer. De volgende middag stapt ze vrolijk uit bed als het eten wordt gebracht, haar manier van lopen is traag. Het is aandoenlijk om te zien hoe ze met langzame bewegingen haar bord tot de bodem leeg schraapt. Als ze ziet dat ik naar haar kijk, lacht ze en zegt dat ze geen eten weg wil gooien. Een paar dagen later is ze gekluisterd aan het bed.

Haar dochter komt iedere dag op bezoek, ik ook. Soms slaapt ze, soms praat ze en haar ogen blijven lang stralen, ook al verschrompelt haar lichaam met de dag. Ze weet dat het einde nabij is, maar ze is niet bang voor de dood. Ze is alleen bang om pijn te voelen, want overtollige kilo's heeft ze al jaren niet meer. "Ik voel me net een doosje zonder deksel", zegt ze.

De verpleegkundigen doen er alles aan om haar wensen in te willigen, de dokter schrijft morfine voor tegen de pijn. Het helpt niet veel. Ze is vooral gebaat bij een beetje liefde en aandacht. Ook blijft ze haar sterke wil houden, haar medicijnvoorraad houdt ze scherp in

de gaten. Ze heeft doorligplekken en weegt nog amper dertig kilo. In haar eigen bed is ze op een drukverlagend matras gelegd. Dat staat haar niet aan. Midden in de nacht heeft ze de verpleegkundige gebeld en geroepen dat ze net zolang blijft zitten tot het matras weg is. Ze hebben uiteindelijk haar oude matras maar weer terug gelegd.

Het is ongelofelijk hoe sterk een verzwakt lichaam nog kan zijn, daaruit blijkt dat het leven los kunnen laten zich vooral in je hoofd afspeelt.

Haar toestand wisselt per dag. Een aantal keer heeft ze een opleving, dan eet ze meer dan die paar schepjes yoghurt, haar maaltijden van de laatste tijd. Dan zit ze ineens met een grijs op haar gezicht overeind in bed. Meestal gevolgd door een dag dat ze apathisch is en veel slaapt. Deze wisselingen in haar gemoedstoestand zijn erg verwarrend voor haar en voor haar familie. De ene dag wil ze sterven, de andere dag maakt ze plannen om met de scootmobiel naar buiten te gaan als het lente wordt.

Haar ziekbed duurt zes weken. Drieënveertig lange dagen, gevuld met pijn en verdriet, maar ook met mooie momenten van liefde en geluk. Haar familie en vrienden hebben afscheid van haar kunnen nemen. In de avond van zaterdag twintig maart 2004 is ze in haar slaap, heel stil, vertrokken naar haar nieuwe, mooie leven. Daar geloofde ze heilig in: een plek waar ze heerlijk, met een sigaretje in haar hand, mag genieten van haar welverdiende rust. In de hemel mag namelijk wél gerookt worden.

Naar verre verten lokte haar leven
alleen nog leven, zonder streven
enkel nog lief herinnering
hoe alles was en hoe het ging

Het kleine meisje, één van tien
zich gekoesterd weten en alles zien
van de levensstrijd van lieve ouders
en de zorgen op die twee paar schouders

Bijna een eeuw met die moeilijke jaren
van vroeger, nog vroeger, men weet hoe ze waren
zo dapper strijdend voor het brood
het verschil van leven en de dood

Met humor die haar leven vulde
de 'bazigheid' die zij niet duldde
het 'hangend kruis' haar aanstoot gaf
"dan maar alleen" voor haar geen straf

Kranige vrouw in haar doen en laten
kon uren over het leven praten
immer humor, nimmer boos
zo teer en breekbaar als een roos

Herinnering aan rijstebrij
haar hart springt op, maakt haar zo blij
de wangetjes rood en zingend met vader
het weerzien met hem kwam razendsnel nader

Lieve kleine wondervrouw
met je aandacht voor mensen en al je trouw
van je zonnige ik zo hemelsblauw
mijn lieve schat... ik hou van jou